

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Zakaj so žita, oziroma moka, tako draga?

V drugih državah so žitne cene poskočile le po 12 do 16 odstotkov, v Pešti pa od zadnje jeseni po 60 do 65 odstotkov; odtod so pritiskali na žitni trg v Avstriji in izsilili iste cene. Kako je bilo to mogoče? Vzrok je oderuška špekulacija. Prometniki — špekulantje so dali po časopisih razglasiti, da so skladišča za žita v naši državi skoraj prazna, istotako so se zaloge moke zmanjšale. Tega pa statistika niti avstrijskega niti ogrskega poljedelskega ministrstva še ni dokazala. Po uradni cenitvi so bile v jeseni in po zimi zaloge zadostne za celo gospodarsko leto 1908/09. Odkod nenkrat tako pomanjkanje žita? Vestna dolžnost obeh poljedelskih ministerstev je takoj sklicati enketo, katera se naj prepriča o istinitosti te trditve. V enketo je treba poklicati prave zastopnike ljudstva, prijatelje ljudstva, kateri bodo to oderuštvo, ki seže tako globoko v narodno gospodarsko življenje, vestno preiskali. Poljedelsko ministrstvo se mora prepričati, koliko je še žita v skladiščih.

V Pešti tako zvani „veliki mlini“ ne meljejo, ni žita — so zviti špekulanti razbobnali. Če ti mlini tudi cel mesec stojé, to prav nič ne dokaže. Ti mlini so namreč v tehničnem oziru tako uravnani, da sami dve tretjini vsega žita za celo Avstro-Ogrsko zmeljejo, in še veliko množino moke izvažajo. Če jih puste iz špekulacije jeden mesec stati, ni to tolikega pomena, da bi morale žitne cene, oziroma moke za 60 do 65 odstotkov poskočiti.

Špekulantje, žitni trgovci, so namreč delničarji teh „velikih mlinov“. Tu tiči pravi vzrok tega oderuštva. Ogrski špekulantje so zadnje 14 dni le v Pešto uvažali pol milijona meterskih stotov žita. Kupljeno je bilo to žito že pred meseci in sicer po jako nizki ceni v inozemstvu. Da spravijo to žito na avstro-ogrski trg, je bilo treba umetno poskrbeti, da žitne cene poskočijo, da so ob enem še pokriti za carino uvažanja. Dne 11. t. m. je bilo uvažanje končano in cene žita padajo.

Ali ima kmet v obeh državah kaj dobička? Le malokateri; zakaj kmet je primoran velikokrat že naprej, že meseca maja svojo žetev prodati. Špekulant žitni trgovec ceni pridelek, kolikor mogoče nizko; pomagajo jim pri tej cenitvi prav radovoljno statistiki v ogrskem poljedelskem ministrstvu s tem, da kadar so žitne cene jako visoke, letni pridelek prav nizko zračunijo. Kmet v stiskah pride k trgovcu, ta seže po uradnem dnevniku, pokaže ga kmetu. 20 odstotkov se kmetu odteguje za „trud in provizijo“, 20 odstotkov se žetev prenizko ceni, zraven pride potem še kaka druga finta, tako da dobi kmet komaj 55 odstotkov svojega

pridelka plačanih. To ni nič drugega, kakor žitno oderuštvo madžarskih židov. Trpijo pri tem vsi stanovi razven žitnih špekulantov. Tudi pri nas tožijo vedno, zakaj je vendar moka tako draga, zemlje tako majhne; vzrok sem povedal, brezvestna oderuška špekulacija je, proti kateri je treba postavnim potom z vso silo delati.

Mi na Kranjskem smo hudo prizadeti, ker morajo iz Ogrskega veliko žita uvažati. Državni poslanec Glabinski je v narodno-gospodarskem odseku radi tega zahteval, naj se carina za uvažanje do 31. julija t. l. vstavi, a takoj so se oglasili naši prijatelji na narodno-gospodarskem polju — Madžari, da tega ne dovolijo. Cene pšenice so v štiridesetih letih zdaj najvišje, le malo časa je bila leta 1873 ista cena, namreč 34 kron sto kil. Leta 1891 je bila cena 24 kron, ravno tako leta 1904.

Pretečeno jesen so statistiki obeh poljedelskih ministerstev izračunili, da bo dosti žita za celo leto, naj pa zdaj preiskujejo in nam povedó, kam so resnični pridelki zginili. To je silno važno vprašanje na narodno-gospodarskem polju. Zakaj bi moralo ljudstvo kruha stradati zaradi madžarskih špekulantov? —1—

Z vinom v denar!

Za obnovitev vinogradov smo izdali na stotisoče in danes, ko bi imeli uživati lepe obresti naloženega denarja, pa ne gre vino v denar. Vinogradi so nas stali mnogo dela, mnogo truda in skrbi. Storili smo vse, kar se je dalo, da smo rešili naše vinogradništvo. Storili smo toliko in dosegli tako lepe vspehe, da nas postavljajo drugim za izgled.

Ali v eni stvari smo pa še silno zaostali, in to je v vinski kupčiji. Že iz ozirov na lastno korist bi se morali pri današnjem položaju našega vinstva ravno tako ogreti zaboljšanje vinske kupčije, kakor smo se ogreli za napravo novih vinogradov, kajti kaj nam pomagajo dobre vinske letine, če pa ne bo mogoče spravljati vina v denar.

Zato pa ne držimo rok križem, ampak storimo tudi ta korak in skrbimo, da se zboljša tudi naša vinska kupčija. Kakor smo se lotili z vso vnemo novih vinogradov, ravno tako se moramo lotiti tudi vinske kupčije.

To smo dolžni storiti ne samo iz lastnih interesov ampak tudi spričo konkurence, ki nam nastaja na vseh koncih s tujim vinom in pivom, in ki postaja čim dalje večja in nevarnejša. Sredi vinskih naših krajev nastajajo zaloge istrijanskega in drugega vina. Tako n. pr. je v Trebnjem zopet nova zaloge, to pot celo v rokah zastopnika kmetijske podružnice kranjske! In tako nastajajo zaloge vina in piva tudi drugod. Kam pa pridemo na ta način? Namesto, da bi mi ustanavljali drugod zaloge,

jih ustanavljajo drugi pri nas, in po krajih, kjer imamo dosti domačega vina, več kakor ga sami potrebujemo. Za te zaloge se imamo zahvaliti največ tistim našim gostilničarjem, ki hodijo v Istro po vino, namesto da bi ga doma kupovali, in ki kažejo na ta način s svojim prstom, kam naj se obračajo istrski vinogradniki s svojim vinom! Kakor bi ga doma ne imeli zadosti! Mi pa gledamo mirno in delamo v tej stiski vinotoče, kakor da bi bili vinotoči edina rešitev za porabo našega vina! Kaj ni to na vse žalostno! Kaj ne kaže to vso nagoto naše nezavednosti in naše malobriga!

Pustimo toraj vinotoče, ki nam praznijo naše žepe in lotimo se združne vinske trgovine, trgovine na zunan, kakor delajo drugi vinski kraji, ki nam dajejo v tem oziru — pred našim nosom — najlepši izgled. Spravljajmo naša vina ven, da pride kaj denarja v deželo. Vinotoče pa pustimo, ker nas ti ne rešujejo, ampak nas zapeljujejo na kriva pota domačega gospodarstva. —r—

Kje je narodno delo?

Našim čitateljem je že znana pogodba, ki so jo slovenski liberalci sklenili z Nemci. Pravi narodnjaki so vsi obsodili to izdajstvo naših liberalcev. Kolikrat so „radikalni narodnjaki“ očitali S. L. S., da ni narodna. A glej spaka, da uprav dosedanjemu nemški zavezništvo naših svobodomiselcev nasprotno spričujejo. Nemški listi žaljujejo po razbiti slovensko-nemški liberalni zvezi. „Tagespost“ se jezi na S. L. S., ki je razbila to zvezo. „Deutsche Stimmen“ dokazujejo, kako je ta zveza bila Nemcem koristna. Slovenski liberalci in Nemci da so imeli skupne interese, to je bil neki idealni smoter, ki so se mu jakó približali. Potem očitajo D. St. liberalni stranki „neodkritosrčnost, dvojezičnost, brezznačajnost in nepoštenost.“ Tako in jednako sodijo Nemci o teh „radikalcih“, ki so izdali slovenstvo. — Ti ljudje pa so, da bi od sebe obrnili pozornost, govorili o klerikalno-nemški zvezi. A dr. Lampe je pri shodu S. L. S. v Ljubljani jedrnat ovrigel vsa taka sumničenja in ob enem dokazal, da naša stranka v resnici vodi glavno narodno delo. — Dr. Lampe pravi:

Zdaj pa nekaj „izdajstev“ tiste od liberalcev iznajdene „klerikalno-nemške zveze!“

Eno leto je, kar sem v deželni odbor, in lahko rečem, toliko se tekom desetletij ni storilo za slovenstvo, kolikor je v tem letu storila S. L. S. Razbili smo vse, za kar so se liberalci Nemcem podpisali.

Nemškemu gledališču smo odrekli podporo. Liberalci so nam vedno očitali, da smo slovenskemu gledališču nasprotni. Izjavljam, da smo prijatelji vsakega poštenega gledališča. Mi smo odprli deželno gledališče prvič slovenskemu ljudskemu odru in le želim, da bi se naše ljudstvo naslajalo mnogokrat na lepih umotvorih. Znižali smo nemškemu gledališču število igralnih dni na tri tedenske, vse najboljše dneve smo dali slovenskemu gledališču, in rečemo slovenskemu podjetju: „Sedaj imate Vi priložnost, če boste dobro igrali, da toliko zaslužite, da se boste lahko vzdrževali.“ Tudi v tem oziru smo torej le red naredili, in to ne stane dežele ničesar, vsak pa doseže kar mu gre.

Vprašanje samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani, ki ga liberalci niso mogli in niso smeli rešiti, je od naše strani tudi ugodno rešeno. Nad nami je seveda upravno sodišče, ki v kratkem izreče svojo besedo. (Je izreklo, pritožba Nemcev odbita.)

Potegnili smo se za slovensko uradovanje pri sodiščih. Ko je bil nedavno eksclenca Pitreich na Kranjskem revidiral sodišča, je hotel slovenske sodnike disciplinirati, ker so se predrznili, da so na sodne spise zapisali nekaj kratkih besed glede notranjega uradovanja. Takrat je šel zastopnik deželnega odbora protestirati k eksclenci Pitreichu, na čelu županov, ki so se potegnili za pravice slovenskih sodnikov.

Glede slovenskega uradovanja pri političnih uradih gre sicer počasi, ali vendar gre naprej. Ne dolgo tega, se je „Narod“ začudil, češ: „Novo je, da poročevalci prizivne komisije za osebno dohodarino poročajo v slovenskem jeziku, ne da bi se podiralo nebo nad Ljubljano.“

Torej liberalci mislijo, če kdo v kakšni komisiji par slovenskih besed izpregovori, da se bo vsled tega nebo podiralo. To nam je samoobsebi umevno: oni sodijo po sebi. Mi delamo na tihoma, a sigurno. Ne pa upiti in narodnega nasprotnika pozivati, češ, tega le toži, tukaj glej, da bo nemščina zopet noter prišla!

Mi smo se zavzeli z vso odločnostjo za pravice slovenskega jezika pri finančni prokuraturi. Ko se ni hotela udati, smo ji rekli: Mi ne reflektiramo na pomoč finančne prokuratorje; mi se bomo sami zastopali, če bo treba. To je bila odločna beseda. Prejšnji deželni odbor, v katerem so bili liberalci v večini, pa je isti finančni prokuraturi izrekel veliko zahvalo, in finančna prokuratura je bila sedaj v prijetnem položaju, da nam je prepis te zahvale nazaj poslala in porogljivo vprašala: Kako pa to? Saj prej nas je deželni odbor tako silno hvalil! Tako so delali liberalci.

Čuvali smo pravice slovenskega jezika tudi pri občinah. Okrajnemu cestnemu odboru v Kočevju smo, na primer, ukazali, da mora po slovenskih občinah razglašati slovenske oglase.

Ustavili smo nemške oglase v uradnem listu. Deželni odbor uvršča sedaj v vseh listih na Kranjskem samo slovenske razpise in oglase, in kljub temu dobimo še vedno dovolj podjetnikov za cestne in vodovodne gradnje in vseh kompetentov.

Oglejmo si delovanje sedanjega deželnega odbora na polju srednjega šolstva! Liberalci pišejo o šolskem vprašanju „visokoučeno“ in mnogo o njem govore. Narodni nasprotniki pa nam venomer očitajo: Kaj, vseučilišče hočete imeti? Saj še knjig za srednje šole nimate! In res je. Hribar je plaval v visokih oblakih, hotel je slovensko univerzo in akademijo in govoril, mnogo govoril, storil pa ni prav nič. Mi pa nismo govorili, marveč dali na razpolago dež. denarnih sredstev, da podpiramo pisatelje in plačujemo tiskanje šolskih knjig. Kar bi morala storiti država, ki pa ničesar ne stori, to dela v tem oziru naš deželni odbor.

V deželnem zboru smo v zadnjem zasedanju priredili velikansko manifestacijo za jugoslovansko državo. To je bil zgodovinski dan v življenju Slovencev in Jugoslovancev sploh, ko se je prvi jugoslovanski deželni zbor v Avstriji izrekel za trializem. Ko so poslanci S. L. S., na čelu jim dr. Krek in dr. Šušteršič, priredili to mogočno manifestacijo, so pa naši liberalci stali ob strani in niso mogli vedeti in se niso mogli odločiti, ali bi bolj držali z nami ali s srbskim kraljevičem Jurjem v Belgradu ali s kakim hrvatskim „Pokretom“. Bili so ljudje brez smisla za najvažnejše jugoslovansko vprašanje.

Notranje uradovanje v deželnem odboru smo še bolj poslovenili. Storili smo v tem oziru, kar je največ mogoče, tako da je sedaj tudi to v redu.

V deželni šolski svet smo poslali dva zastopnika slovenskega ljudstva in s tem smo nemško nadvlado v njem strli. In tukaj se moram zopet dotakniti naših liberalcev. V „Narodu“ namreč glojejo suho kost, da je S. L. S. „Belarjevo imenovanje molče požrla.“ Kako, vas vprašam! To imenovanje se je izvršilo za hrbtom, brez vednosti naše stranke in deželnega šolskega sveta. Sicer pa nemški nadzornik Nemcem prav nič ne koristi, ker sta se v deželni šolski svet priselila dva Slovence, ki imata glasovalno pravico, on pa ne pomnoži števila vladnih zastopnikov, ker smeta glasovati le dva deželna šolska nadzornika. Pri tej borbi smo torej mi Slovenci imeli dobiček, Nemci pa so zgubili.

Potegovali smo se za Slovence pri raznih kompetencah, v ožjem in širšem krogu, kjer imamo kaj vpliva.

Deželni odbor izdeluje reformo občinskega reda, vsled katerega bodo predpravice klik v raznih krajih padle in bo tudi tam Slovenec sam gospodar na svoji zemlji.

Deželni odbor bo izpeljal, da bo ljubljanska nemška realka dobila tudi slovenske razrede.

Ko je tovariš prof. Jarc zahteval od deželnega predsednika, da mora biti občevanje višjih šolskih oblasti z nižjimi v soglasju z narodnostjo, da mora biti občevanje slovenskega učiteljstva, na primer pri konferencah, takšno kakor to zahteva narodnost učiteljstva, da morajo biti slovenska letna poročila naših šolskih zavodov in slovenska izpričevala, da bodo slovenski starsi vedeli, kakšne rede so dobili njih sinovi, — takrat je rekel deželni predsednik, da pripozna opravičenost teh zahtev in da bo odredil, da se tem upravičenim zahtevam ustreže.

Vse to je nam samo ob sebi umljivo; liberalci pa stoje na stališču: če kdo v kakšni (malopomembni) komisiji slovensko izpregovori, se mora nebo podirati nad belo Ljubljano!

To je razloček med politiko kričanja in politiko dela.

S tem sem vam izdal tajnosti o „klerikalno-nemški“ zvezi.

Politični pregled.

Državni zbor zadnji teden deluje s polno naglico. Obravnava se proračun za l. 1909. Stranke so se zedinile v tem, da se o več ministerstvih posvetuje ob enem po skupinah. Tudi opozicija je s tem zadovoljna. Slovenski poslanci izborna zagovarjajo težnje našega naroda in odkrivajo vladi razne potrebe, ki jih je dozdej po južnih deželah zanemarjala. Govorili so dozdej že: dr. Žitnik, dr. Benkovič, dr. Korošec, Roblek, Gostinčar, Roškar, Pišek, Jaklič, ki so mej drugim tudi šibali germanizatorične namene sosebno nemških ministrov, ki postopajo pri imenovanjih raznih uradnikov skoro zmir v kvar slovenski narodnosti. — Dr. Šušteršič, dr. Ploj in tovariši so interpelirali trgovskega in železniškega ministra: zakaj vlada pri sestavi industrijskega, obrtnega in železniškega sveta ni imenovala nobenega Slovenca za Štajarsko, za Koroško in za Primorsko? Če jim prizna v teh svetih pravico do zastopstva, naj takoj popravi Slovincem storjeno krivico. Poslanec Pišek pa interpelira pravosodnega ministra zaradi izzivajočega postopanja mariborske policije, ki je vojaškim nabornikom z voza potrgala slovenske zastave. — Da govorijo ministri za svoje resortne in povdarjajo svojo pravičnost proti vsem narodom, je umevno, a čudno je to, da so pri vsej njihovi objektivnosti udarjeni le slovanski narodi. Tem se brce delé, kjer je le mogoče. Tako bo tudi pri italijanskem vseučilišču, ko so se nemške stranke že zedinile, da mu je sedež lahko v Trstu, čemur pa Slovani ne morejo pritrditi. Iz našega stališča je edino pravo, da se jim dovoli univerza v Italiji, ozemlju na južnem Tirolskem, a ob enem pa tudi ustanovi slovenska v Ljubljani. — Proračun utegne biti ta teden odobren — ker za resnične državne potrebe pač glasuje vsak poslanec. A ta dovolitev ne velja ministrstvu, nego le državi. Kot zaupnica ministrstvu se smatra le dispozicijski zaklad (da vlada lahko obdari časnike itd.), ki je bil sprejet z 218 glasovi zoper 198. Od opozicije je manjkalo 39 poslancev.

Ogrsko dobi še ta teden novo ministrstvo, ker je dr. Weckerle prosil kralja, naj ga odpusti. Cesar je poklical pl. Lukácsa, grofa Khuen Hedervaryja in pl. Hieronimi. Včeraj je bil v avdienci minister Košut, da bi se njegova stranka sporazumela z Lukascem. Narbrž bo grof Khuen ministerski predsednik. Cesar baje zahteva občno volilno pravico — če ne, imenuje celo izvenparlamentarno vlado.

Na Holandskem so bile volitve v državni zbor. Katoličani so od 100 mest pridobili 55 poslancev.

Nemški državni zbor je sprejel davek na borzne kvote, proti kateremu se brani vlada z liberalci. Da je bila vlada poražena, je zasluga katol. centruma. A socijaldemokrati so glasovali za vlado, oziroma za kapitaliste. — Nemški cesar je zopet govoril na parniku v Kukshavenu za mir. Njegov obisk pri ruskem caru je vtrdil njegovo prizadevanje, da bi njuni narodi v miru mogli napredovati kulturno, trgovinsko, gospodarsko.

Glede Krete so velevali odločile ter Grški naznanile, da svoje čete še le 27. julija umaknejo z otoka. Dela se na to, da bodo Krečani lahko pošiljali poslance v grški državni zbor. Turčija seve ugovarja in zopet rožlja z orožjem grozeč, da bo Kandija plavala v krvi in da zasedejo Tesalijo proti Grški.

Srbija ima zmir škandale; kralj se brani plačevati dolgove prešnjega prestolonaslednika.

Angleška ima velike mornariške vaje. Kralj Edvard obišče našega cesarja v Išli in tudi nemškega cesarja.

Car ruski tudi obišče razne dvore.

Albanci so pri Peči in Djakovi popolnoma porazili Dževad pašo. Turki so izgubili 14 častnikov in 360 mož. Albanci imajo 14.000 mož ter zahtevajo popolno samoupravo.

Abesinski cesar Menelik je na smrtni postelji, ni upanje na ozdravljenje. Vlado vodi cesarica.

Zabavi in pouku.

Lovec in njegova žena.

Ruska narodna pripovedka. — Poslovenil Ivan Steklasa.

Bil je lovec, ki je imel dva psa. Enkrat je lazil ž njima po livadah in šumah za divjačino. Dolgo je lovil, ali ni nič ulovil; in ko se je že nagnilo k večeru, zadene na takle čudež: gori panj, a v ognju sedi kača. In kača mu reče: „Vzdigni me, dobri človek, iz ognja, iz požara, storila te bom srečnega: vedel boš vse, kar je na svetu, in kako zver govori, in kako ptica poje.“ „Rad bi ti pomagal, ali kako?“ vpraša lovec kačo. „Podaj mi

samo v ogenj kraj palice, in jaz izlezem po njej iz žerjavice.“ Lovec stori tako, in kača izleze: „Hvala ti, dobri človek! zdaj boš razumel vse, kaj govori katera stvar, samo ne smeš o tem nikomur nič povedati, kajti če poveš, boš umrl.“ Lovec se poda zopet v lov na divjačino. Hodi in hodi, pa ga ujame črna noč. „Domov mi je daleč“, pomisli on, „bom tukaj prenočil.“ Zaneti ogenj ter se vleže poleg njega s psoma. Kmalu začuje, kako sta se začela psa med seboj razgovarjati ter drug drugega zvati bratcem. „Bratec“, reče eden, „noči ti z gospodarjem, a jaz pohitim domov, da varujem hišo. Ni dobro, razbojniki se spravljajo na pohod.“ „Pojdi z Bogom, bratec!“ odgovarja mu drugi. Zjutraj zgodaj se povrne pes od doma in reče onemu, ki je prenočil v šumi. „Zdravo bratec!“ „Zdravo!“ „Jeli pri vas prešla noč srečno?“ „Čisto dobro, hvala Bogu! A ti bratec, kako si prespal noč doma?“ „O zlo! Pritekel sem domov, a gospodarica je rekla: glej ga, prinesel ga je vrag brez gospodarja! pa mi vrže ožgano skorjico kruha. Jaz jo podišem, ali se je ne lotim; zdaj pograbim ona burklje, pa me začne biti, da mi je izprebela skoraj vsa rebra. A po noči, bratec, pridejo tati, hočejo v žitnice in shrambe; jaz začnem lajati ter jih napadem tako hudo, da niso imeli niti časa razmišljati o ptujem premoženju, samo da so mogli pobegniti celi in zdravi. Tako sem prečul celo noč.“ Lovec posluša, kar pripoveduje pes ter misli v sebi: „Počakaj ti žena! ko pridem domov, dal ti bom tvoj del!“

In glej ga, ko stopi v sobo: „Zdravo gospodarica!“ „Zdravo gospodar!“ „Je li prišel včeraj pes domov?“ „Je, prišel je,“ „Si ga li nahranila?“ „Sem, dragi moj, dala sem mu polni lonec mleka in kruha sem mu nadrobila.“ „Lažeš, stara čarovnica! dala si mu zgorele skorje ter ga naklestila z burkljami.“ Žena prizna, da je kriva, ali sili v moza: „Povej, prosim te povej, kako si zvedel ti vse to?“ „Ne morem,“ odgovori mož, „ne smem za živo glavo povedati.“ „Povej, dragi moj!“ „Živa resnica, ne morem.“ „Povej, golobček moj!“ „Povem li komurkoli, precej umrjem.“ „A kaj boš, samo povej, prijatelj!“ „Kaj češ z babo? Če tudi umreš, samo ne skrivaj!“ „Pa dobro, daj mi belo košuljo!“ pravi mož. Potem obleče belo košuljo, se vleže v prednji ogal pod svete podobe, se pripravlja na smrt ter namerava povedati gospodarici živo resnico. Kar pridejo kokoši, a za njimi petelin ter začne kljuvati zdaj eno zdaj drugo pa pravi: „Le čakajte, jaz vam bom že pokazal! nisem jaz tak bedak, kakor naš gospodar tam le, ki se ne more z eno ženo sporazumeti. Okoli mene vas je trideset in več, pa jaz vas, ako mi se hoče, vse nabijem!“ Ko lovec to čuje, noče, da ga drže za bedaka, skoči s klopi, vzame palico, pa opameti ž njo svojo ženo. Žena se umiri ter ga ni več nadlegovala z vprašanji.

Devica orleanska.

Nedavno smo poročali, da je sv. Oče Pij X. proglasil „blaženo“ Devico orleansko. Bila je ta svečanost na belo nedeljo v prvostolnici krščanstva pri sv. Petru v Rimu. Svečanosti je prisostvovalo okrog 68 francoskih škofov, 2000 duhovnov in do 40.000 francoskih romarjev. Isti dan je obiskalo cerkev sv. Petra do 80.000 vernikov. — O proglašenju Device orleanske za blaženo, se je delalo že od l. 1869. To zadevo je prvi sprožil znameniti orleanski škof Dupanloup. A nemško-francoska vojska l. 1870—71 je stvar zavlekla do l. 1894, ko se je zopet nadaljevala, dok se je srečno zvršila 18. aprila 1909.

Kdo je ta Devica orleanska? utegne vprašati priprosti čitatelj. Za odgovor podamo tu prevod članka v „Pučkem Prijatelju“, kateri list izhaja v Krku (Veglia) „hrvatskom seljaku za pouku i zabavu“, slično našim Novicam.

Ivana d' Arc je bila rojena 6. januarja leta 1412 v vasi Domremy na Francoskem od kmečkih starišev. Dasi ni znala ni brati ni pisati, se je vendar dobro naučila krščanski nauk in raznih molitev na pamet. Vneta je bila ljubezni do Matere Božje in presv. R. Telesa. Že od mladega je ljubila samoto.

Ko je bilo devici Ivani d' Arc 17 let, krvavela je Francoska v notranjih bojih. Te zmede so se poslužili Angleži, so navalili v Francosko in osvojili dober del te kraljevine ter proglasili francoskim kraljem angleškega princa Henrika VI. Zakoniti francoski kralj Karol VII. se radi neprestanih nemirov ni mogel kronati po stari navadi v Remsu. V tej dobi je začela mlada Ivana angeljski glas, kateri jej reče: „Hči božja, pojdi na pomoč Francoski, ki te potrebuje.“

Ivana se odzove angeljskemu glasu in gre h guvernerju Robertu de Baudricourt; temu odkrije nebeško naznanilo ter ga zaprosi, da jo pelje h kralju. Guverner jo hladno sprejme, ali

ona ni hotela odjenjati od svojega naklepa. Da se je znebi, jo konečno guverner pošlje h kralju Karolu VII. v grad Chinon. Ivana je bila puščena h kralju dne 9. sušca 1429. Ko je kralj čul devico Ivano pripovedovati o božjem naznanilu, da naj ide v boj za domovino, se je ginjenja zjokal. Vsa stvar se poveri v preiskavo posebnemu odboru, kateremu je načeloval remški nadškof. Ko so odborniki zaslišali mlado devo ter o vsem zrelo prevdarili, izreko sodbo, da je Bog v resnici odbral Ivano za rešiteljico domovine. Ivana je na to vzela vojaško obleko, postavila se na čelo francoski vojski in jo vodila z belo zastavo v roki od zmage do zmage. Najznamenitija njena zmaga nad Angleži je bila ona, s katero je oslobodila mesto Orleans (8. maja 1429.) Zato se zove Devica orleanska.

Po prvih zmagah nad združenimi Angleži in Burgundci je odločila Ivana, da pelje kralja Karola VII. v Reims, da se ondi krona po starem običaju. Na prigovarjanje Device orleanske se napoti kralj v Reims. Na potu so brez boja mesta prešla v njegovo last, in sovražnik je bežal. V nedeljo 17. julija 1429 je bil Karol VII. v stolni cerkvi v Reimsu kronan in pomaziljen za francoskega kralja. Ivana d'Arc je ob tem svečanem trenutku stala poleg kralja, odeta v železno viteško obleko, držeč v roki razpeto zastavo z napisom „Jezus-Marija“.

Po kraljevskem kronanju v Reimsu držala je Ivana svoje delo izvršeno, katero jej je bil Bog namenil, da je osvobodila domovino od sovražnikov, in se odloči zapustiti bojno polje ter se vrniti v krog svoje družine. Ali kralj je neče pustiti, ker mu je bila poroštvo bojne sreče. Odzdaj se pojavi na kraljevem dvoru zavist proti Ivani, a i sam kralj ni hotel zmir slediti njenim svetom, nego je rajše slušal nasvete svojih ministrov. Odmah po kronanju je Ivana nagovarjala kralja, naj udari na Pariz, ali on je več važnosti polagal na diplomatična pogajanja z neprijatelji, a s tem se je zavlekel čas in zamudil pravi trenotek za napad Pariza. Kasneje je sicer prišlo do obleganja Pariza (sept. 1429.) kjer je junaška deva kazala čuda hrabrosti, ali objednem se je morala boriti proti nizkim intrigam francoskih poveljnikov, kateri so jo v boju često puščali brez pomoči. Solznimi očmi prosi kralja, naj se končno odloči za napad mesta, ali on je rajši poslušal svet vojskih zapovednikov in se sramotno umaknil. Od zdaj je imela junakinja Ivana okoli sebe malo zvestih vojakov, s katerimi se je i nadalje vojevala za kralja in domovino. Ko je burgundski vojvoda Filip I. 1430 oblegal mesto Compiègne, je Ivana prihitela s svojo malo četo na pomoč in 23. maja napade Burgundce, ali videč se njena četa v manjšini zapusti svojo voditeljico ter zbeži, a ona je bila ujeta. Burgundci so jo vlačili iz ene ječe v drugo, dok jo slednjič ne prodajo Angležem za 10.000 frankov (tedaj velika vsota). Vojvoda Bedford jo da odvesti v Rouen in naloži škofu Couchon, naj proti njej vzdigne tožbo radi čarovnije in krivoverja. Ta škof, ki je bil povse v rokah angleških, posluša vojvodo Bedforda in junakinja Ivana je bila obsojena radi čarovnije in krivoverja na smrt in sežgana na grmadi. Poleg grmade, na kateri je izdihnila, je bila deska z napisom: krivoverka, odpadnica, čarovnica. Ali junakinja je temu oporekala rekoč: „Nisem ni krivoverka ni čarovnica, nego dobra krščanka, pozivljam se na sv. Očeta papeža, on naj me sodi!“ Bilo je vse zabadava, podle duše niso hotele čuti njenega glasa, a ona, poljubivši križ, mora na grmado in ondi izdihne svojo plemenito dušo.

Tako je prominola junakinja Ivana d'Arc — Devica orleanska. Svet jej je bil nehvaležen, očrnil je bil njeno ime, odrekal jej njeno čisto vero, iz katere je zajemala ves pogum za brambo svoje domovine — a cerkev katoliška jo je proslavila ter potrdila starodavni rek, da pravica in resnica slednjič zmaga. Nebeško blaženstvo Device orleanske odsivta zdaj na zemlji — bodri Francijo, vzradošuje krščanske narode.

Dopisi.

Iz Mirne peči. V nedeljo dne 20. t. m. smo obhajali redko slavnost namreč blagoslovljenje gasilnega doma in brizgalne. K tej slavnosti so prihitela sosedna bratska društva in slavnoznana godba novomeške garde. Blagoslov gasilnega doma je iz prijaznosti do gasilnega društva dragevolje izvršil mil. g. prošt po litanijah, katere je ob asistenci domačih gospodov radi praznika sv. Srca Jezusovega v cerkvi imel. Po cerkveni slavnosti je bila prosta zabava in srečolov v korist društvu. Vdeležba je bila zelo številna tako, da ni bilo zvečer na železnici dovolj prostora.

Za razširjanje naše premajhine cerkve je naredil inženir pl. Vancaš izvrsten načrt. Lepe razglednice kažejo novo lice cerkveno.

Belokranjski glasnik.

Iz Črnomlja. Želja našega mesta in vsega okraja se je izpolnila, da dobimo vendar enkrat v naš obrtni delokrog tudi kleparsko obrt. G. Avg. Küssel ml. iz Novega mesta se bode prve dni julija nastanil tukaj ter si uredil kleparsko delavnico. Potreba za to obrt je ravno za naš okraj zares velika in bomo novega mojstra pozdravili najpristrčneje. Izvrševal bode vsakovrstna kleparska, stavbena in galanterijska dela, kakor tudi vse priprave za vinorejce, n. pr. žveplalne mehove, žveplalne pušice, kipelne vehe, lampe za sode žveplati, potem popravila trtnih škropilnic itd. Tudi nas že naprej zagotavlja, da bo njegovo delo solidno in trpežno in kar je največ vredno, kolikor mogoče po nizkih cenah. Priporočamo tedaj novega mojstra domačina že danes Črnomlčanom in vsem okoličanom našega okraja, slavnemu občinstvu, preč. župnim uradom, občinskim in šolskim predstojnikom, prav toplo.

Metlika. Blizo hrvaške meje je v naši fari vinorodna vas Vidošiči. Česar se pri nas še od pamtiveka ni slišalo, zgodilo se je nedavno. Boj surov fant še ne 20letni Marko Plesec se je nekaj sporekel z dvema mlajšima fantoma, razjezil se, zgrabil za nož, s katerim se cepijo trte, letel za bežečima in je 15letnemu Janezu Obrmanu vrat prerezal, da je ta vsled odtoka krvi umrl. Drugi se je rešil, ker je skočil v vodnjak. Pravijo, da je grozil tudi svoji materi.

Semič. Zalostni so nasledki preobile pijače. To se je pokazalo ob zadnjem semnju. Nekaj mlajših razposajencev je nagajalo okrog hiše, kjer stanujejo orožniki. Žandar je svaril, a zastoj. Nek delavec se je vanj posebno zaletaval ter mu hotel izviti puško, a orožnik braneč se, sune z bodalom ter ga zadene uprav v srce, da je bil takoj mrtev. Ta je bil sodno že večkrat kaznovan.

Domače novice.

Naznanilo. Na naročnike, če so tudi novi, ki pa ne vpošljejo ali plačajo takoj naročnine, se sploh ne ozira. Toliko v vednost in to posebno tistim, ki se pritožujejo, da ne dobé lista. Le naročniki-plačniki podpirajo zares naše podjetje. Toraj naj blagovoli izprašati vsak svojo vest, osobito zdaj, ko se začenja drugo polletje.

Upravništvo „Dol. Novic“.

25 letnica. Preč. P. Emanuel Leitner, provincijal usmiljenih bratov v Gradcu, v katero provincijo spadajo tudi naši čč. usmiljeni bratje obhaja te dni 25 letnico, odkar načeluje tej provinciji. Preč. p. provincijal je svojim sobratom dober in ljubeznjiv predstojnik in ubogim bolnikom izvrsten zdravnik. Zdaj je s preč. p. generalom Kasijanom Gasserjem na vizitaciji po Francoskem, Španskem, Angleškem in nazadnje v Belgiji. Mi zakličemo mnogozaslужnemu gospodu: Na mnogaja leta.

Pastoralna konferencija za novomeški dekanat se bo vršila dne 19. julija t. l. v proštiji.

Prvo sv. obhajilo so na obeh ljudskih šolah v Novem mestu na praznik sv. Alojzija prav slovesno obhajali. Cerkev sta bili obe lepo ozaljšani, oltarja krasno okinčana in krstni kamen v kapiteljski cerkvi lepo ovenčan. Med slovesnim zvonjenjem so prvoobhajance spremili v cerkev. Bilo jih je 46 dečkov in 28 deklic. Tudi mnogo starišev in drugih sorodnikov je stopilo k mizi Gospodovi. Dečki so bili dopoldne v samostanu, deklice pa popoldne po litanijah v proštiji pogoščeni. S svojima katehetoma č. o. Kornelijem in č. g. vikarjem Tomažem Klinarjem so se dali v spomin na najlepši dan celega življenja fotografirati. Vsak obhajanec je dobil tudi lepo podobo v spomin.

Shod za protialkoholno gibanje bo v nedeljo dne 27. junija v Mirni peči. Dne 29. junija pa v Novem mestu ob 10. dop. v dvorani rokodelskega doma. Mladina na shod!

Posnemanja vredno. Slavna kranjska hranilnica ljubljanska je podelila 100 K. g. Fr. M. Regoršku, trgovcu v Ljubljani, kot podporo za napravo javnega vodnjaka pri vinogradu v Trški gori. A blagi mož je to svoto žrtvoval ubožcem St. Peterske občine pri Novem mestu, ter vse jedno vodnjak izvršil v javen promet. Plati mu Bog stotero! Zeleti je pa tudi posnemalec tega rodoljubnega darovatelja.

Požar. — V vasi Drnovo pri Krškem je zvečer 22. t. m. nastal silno velik požar, ki je vničil 22 hiš. Ogenj je bil tako velik, da je bilo okrajno glavarstvo, hiše v bližini, vas Ločna, kapitelj in Trška gora razsvetljeno. Škoda je silno velika. Ubogi ljudje! — Istotako je tudi na Brezovem pri Raki ogenj upepelil vsa gospodarska poslopja.

Novomeška gimnazija. Poslanec dr. Žitnik je 4. jun. v proračunskem odseku drž. zbora med drugim govoril: V Rudolfovem poučujočo gimnazijce v starem poslopju, ki je bolj podobno nezdravim ječam. Na vnanje je to poslopje slabše od nove ljudske šole na deželi. Znotraj pa je to poslopje naravnost škandalozno. Hodniki so široki 1.4 do 1.7 metrov, stopnjice le 1.3 m. Šolske sobe so visoke le po 2.95 m do 3.45 m. Pri poslopju ni vrta, ne telovadnice, ampak le 19 kvadr. metrov veliko dvorišče, ki se rabi za telovadnico. Zdravju škodljivi pa so drugi prostori. Višji zdravstveni uradnik je izjavil, da gotovi prostori v poslopju vzbujajo največji stud vsled neznosnega smrada. In v teh ječah zapravlja mladina svoje zdravje. Tudi okrajni šolski svet je že pred štirimi leti poročal, da bi se gimnazijsko poslopje moralo iz zdravstvenih ozirov zapreti, ker dela sramoto modernim zahtevam. Toda naučno ministrstvo je odgovorilo 17. avg. 1905, da država z ozirom na neugodne finančne razmere, ne more dovoliti nove zgradbe, ako občina ne zagotovi izrednega prispevka. Ministrstvo se sklicuje tudi na razmerno nizko število učencev. Zato naj deželni šolski svet poskrbi, da se z manjšimi stroški odpravijo nedostatki. Iz poslopja naj se odstrani ljudska šola ali pa naj se dozida potreben prostor. Nov prostor pa se ne more dozidati, ker poslopje na vse strani meji ob zaseben svet, ki ni na prodaj. In če vržete ljudsko šolo iz pritličnih prostorov, je zidanje še vedno zdravju škodljivo in življenju nevarno. In kar se tiče števila učencev, naglašam, da ima prvi razred letos vzporednico in da je v Avstriji do 50 gimnazij, ki izkazujejo manje število učencev. Končno je naučno ministrstvo preskrbelo načrt za novo zgradbo, toda finančno ministrstvo hoče dovoliti le 240 tisoč kron in zahteva od občine 50.000 K in stavbišče. Občina je ustregla tej zahtevi, zgradba pa se le ne prične. In zakaj? V ministrstvu za javna dela so namreč določili stroške na 354.000 kron. Finančno ministrstvo pa zahteva, naj se stroški znižajo na 300.000 K. V ta namen naj se opuste soba pred ravnateljevo pisarno, kemični in arheološki kabinet, telovadnica pa naj je manjša. Naučno ministrstvo pa vzdržuje svoje pogoje, in zato se ne zida.

Dijaška kuhinja in število gimnazijcev v Novem mestu. Dijaška kuhinja deluje 15. leto. Osnovala se je šolskega leta 1894/05. Prav interesantno je, ako pogledamo v letna poročila, pa primerimo število gimnazij obiskajočih dijakov, kar obstaja ta naprava v podporo dijakom, z zadnjimi 15 leti, preden se je osnovala. V zadnjih 15 šolskih letih se je vpisalo na novomeško gimnazijo 3531 dijakov, tedaj primeroma na leto nad 235; v prejšnjih 15 letih od l. 1879/80 do 1893/94 pa 2790, torej primeroma letno 186 dijakov. V zadnjih 15 letih, odkar oskrbuje hrano dijaška kuhinja dijakom, se je oglasilo za sprejem 741, ali primeroma letno 49.4 okroglo 50 dijakov ali 26.88% več nego prej, ko so dijaki pogrešali to podporo. — Preskrbuje se v kuhinji opoldne in zvečer res nekako 50 gimnazijcev — razven teh še 8 do 10 učencev ljudske šole, ki bi tudi ne bili tukaj, ako bi ne bilo te podpore. Vsak Novomeščan iz tega lahko sprevidi, da je dijaška kuhinja v korist ne le podpiranim dijakom, ampak tudi Novomeščanom sploh. Koliko dajo meščanom dijaki sami, koliko tisti, ki jih obiskujejo. Največja korist za mesto pa je v tem, ker le večje število dijakov zagotavlja Novemu mestu obstoj gimnazije. Jasno iz tega mora biti tudi vsacemu mislečemu meščanu, zlasti še tistim, ki imajo odločujočo besedo, da je kuhinja tudi res podpore ne le potrebna marveč tudi vredna.

Pevsko društvo „Slavec“ v Ljubljani obhaja svojo 25. letnico dne 27. in 28. junija. Dne 29. izlet v Postojno in dalje v Trst, nazaj na Bled. Da si sta dva praznika vmes, iz obširnega vsporeda ni razvideti kake službe Božje, narbrž se to prepušča gorečnosti posameznikov.

Za mojstersko društvo v Novem mestu so pravila že predložena v odobritev c. kr. deželni vladi.

Seja mestnega odbora se je vršila dne 18. t. m. Ob tej priliki se je sklenilo, da se mestna občina zaveže napram železniškemu odseku Rogatec-Brežice-Rudolfovo, da bo plačala k stroškom za nabavo generalnega načrta za progo Brežice-Novo mesto, če se že izgotovljenega načrta od nekega inženirja ne dobi, za kar se železniški odsek sedaj poteguje pod tem pogojem, da se trasira na novomeški kolodvor, znesek, kateri se bode z ozirom na druge v imenovanem odseku zastopane na tej progi ležeče občine sorazmerno še-le določil takoj, ko bo načrt izgotovljen. — Pregledovalca mestnih računov naznanita, da sta knjige vse v redu našla ter predlagata, da se da županu absolutorij. Sprejeto. — V odbor mestne hranilnice se stari odbor zopet izvoli. Namesto g. Mramorja, ki zaradi pomanjkanja časa izvolitve ne more več vsprejeti, se izvoli g. Fr. Možina. — V

tuk. obč. zavezo se sprejmejo: Cec. Šasek, Iv. Kastelic, L. Cigler, Al. Rotar, Iv. Kastelj, Ant. Mirtič, Jožefa Črtalič, Fr. Lumpert, Ana Schober, Štefan Sprajcar, M. Malovič, Janez Košak, Rožanc Jurij. — Sprejem v dom. zavezo se zagotovi Adolfu Hamanu, če si pridobi avstr. državljanstvo. — Gosp. J. Bergmannu se podeli meščanstvo proti enkratnemu plačilu pristojbine 600 K. — Prošnja občine Althofen na Koroškem za vsprejem A. Schodaka v tuk. dom. zavezo se odkloni, zaradi sodno dokazane slaboumnosti, v kateri A. Schodak ni mogel stanovati prostovoljno v Novem mestu. Prošnja Janeza Šetine za vsprejem v tuk. dom. zavezo se odloži v svrhu poizvedb. — G. Josipini Jacaz se dovoli, da ima kavarno do 2. ure po noči odprto pod tem pogojem, da ima gostilniške prostore zaprte. — G. F. Perdanu se na predlog krajnega šolskega sveta naknadno dovoli izplačilo zneska 300 K kot remuneracija za podučevanje telovadbe na deški ljudski šoli v letu 1908/09.

Mestni zbor — je imel v sredo občinsko sejo, v kateri se je obravnavalo razširjanje dekliske šole. Obširno poročilo prih.

Fotografije pokojnega veleč. g. P. Vindišarja občinstvo od blizu in daleč kaj rado kupuje v prodajalni J. Krajec nasl. ter s tem dokazuje, koliko priljubljen in občespoštovan je bil preč. pokojnik v vseh slojih prebivalstva. Zares se lahko reče o preblagem gospodu: „Umrli je, in vendar še živi!“ — Te dni izidejo spominske podobice s sliko pokojnega, ki se bodo razdelile med ljudstvo v tukajšnjem frančiškanskem samostanu.

Bisernice iz Belokranjskega zaklada. II. zv. Izdal Ivan Šašel. Kakor je bil I. zv. sprejet z občno pohvalo, tako jo zasluži i ta novi zbornik, iz katerega odseva pristni narodni duh. Cena nevez. 2.50 K, vez. pa 3.50. Rodoljubi sezite po njem. Dobi se tudi v knjigarni J. krajec nasl.

Gospodarske drobtine.

— **Grahove luščine.** Zdaj smo ravno v času uživanja frišnega graha. Pri tem odpadejo grahove luščine, katere se po mnogih kuhinjah kar zavrže. To pa ni prav, kajti grahove luščine se dajo kaj dobro izkoristiti in to v kuhinji sami, ako se v pečnici železnega ognjišča (štedilnika) tako posušijo, da postanejo prav kakor žgana kava, rujavo-črne barve. Tako posušene luščine se dajo potem v vrečah na suhem prostoru celo zimo nepokvarjene ohraniti. Porablja se pa tako posušene grahove luščine za zboljšanje goveje juhe. Ako se jih namreč k govejemu mesu, ko se to kuha, pest doda, postane juha kaj lepe rujave barve, in ona zadobi tudi izborn okus, boljši kakor po vsakem drugem dodatku. Toraj gospodinje in kuharice, ne zametujte grahovitih luščin, ampak izkoriščajte jih na tu povedani način.

— **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe** bo v ponedeljek dne 5. julija t. l. v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Prične se ob 9. dopoldne. Na dnevnem redu je med drugim volitev petih odbornikov. Predloge podružnic je poslati najkasneje do 3. julija. Želeti je, da se tudi Dolenjci mnogoštevilno udeležimo zborovanja, ki bo obravnaval naše kmetijske zadeve in težnje. Dolenjski vlak prihaja v Ljubljano po novem voznem redu ob 8.52, toraj tik pred 9. uro. Z ozirom na to se bo zborovanje gotovo nekoliko pozneje pričelo.

— **Shod čebelarjev v Stopičah** se vrši dne 11. julija ob 3. popoldne. Poučevala bodeta gg. Likožar in Lapajne. Vabimo vse ondotne gospodarje in ukaželjne mladeniče, da se shoda udeležijo. V Št. Joštu blizu Stopič je bila nekdanj sloveča čebeloreja pl. Langerja. Kraj je pripraven za čebelorejo, zato naj bi se okoličani sprijaznili tudi s to vejico našega domačega gospodarstva.

— **Oddaja umetnih gnojil za ajdo.** Kmetijska podružnica je dobila ta teden štiri in pol vagona rudninskega superfosfata. Veliko so ga naročniki že odpehali. Nujno prosimo vse gospodarje, ki so naročili umetna gnojila pri podružnici, da pridejo ta ponedeljek 28. t. m. gotovo po nje, ker podružnica nima nobenega prostora za dlječasno shranitev. Umetna gnojila se bodo oddajala v ponedeljek dopoldne in popoldne od 2. naprej. Cena superfosfata je 8 K za 100 kil.

— **Umetna gnojila na travnikih.** Letošnja košnja je zopet očitno pokazala, kako dobro je rabiti umetna gnojila za travnike. Kdor je trosil umetna gnojila po travnikih, bo letos dosti več nakosil. Ruša je gostejša in večja. Ko bi se bilo po lanskim sušim travnikom sploh gnojilo, kakor se je svetovalo, bi bila letošnja košnja dobra, tako je pa slaba in kaže jasno, da treba iskati tudi pri nas glavno pomoč v gnojenju, ako hočemo povečati pridelek krme in pomagati naši živinoreji naprej.

— **Letošnja suša.** Po raznih krajih trpimo letos zopet preveliko sušo, Dež, ki ga dobimo v daljših presledkih, je čisto neizdaten in se nič ne pozna. Kar je namočil v novomeški okolici zadnji dež, se drugi dan ni več poznalo. Zejna zemlja in gorko solčno vreme sta porabila takoj vso moč, ki je padla na zemljo. Trebalo bi izdatnega dežja, da bi se zemlja do dobrega napojila, potem bi zalegel. Pod vplivom letošnje suše trpe posebno krmne rastline, travniki, okopavine, fižol in zeljate rastline. Pri krompirju, fižolu in sploh korenstvu se je bati v prizadetih krajih izdatno slabših pridelkov. Velika toplota, ki jo imamo v zadnjem času, močno pospešuje zorenje; to se vidi na travnikih in pri žitu. Žito bo letos naglo in posili dozorelo. Zato bo tudi zrnje slabše kakor druga leta.

— **Vrednost travnega semena,** ki ga kupujemo po prodajalnah, se ravna pred vsem po kaljivosti njegovi. Žalibog pa, da se spravlja v deželo veliko slabega blaga, ki ni kaljivo in za katero se denar v pravem pomenu besede proči meče. Pa ne le to! S slabim semenom ni le denar zavržen, ampak tudi pridelek dotičnega leta, kar se pozna še drugo leto in kar močno kviri redne dohodke živinoreje. Ker se pri nas izda vsako leto mnogo denarja za slaba in nekaljiva travna semena, je nujno vprašanje, ali bi ne kazalo potrebna travna semena doma pridelovati, slično kakor pridelujemo deteljna semena. Če se izplača drugim krajem pridelovanje travnega semena, zakaj bi se pri nas ne izplačalo? Zadnji čas je, da se postavimo tudi v tej zadevi na lastne noge in da ne pošiljamo tisočakov za slabo blago v druge dežele.

— **Podpore za zboljšanje svinjakov** se utednejo tudi pri nas deliti. Če pomislimo, kako važna je prasičjereja za naše kraje in kako slabi so naši svinjaki po deželi, potem je opravičena zahteva, da se tudi pri nas kaj stori za zboljšanje svinjakov. Češka dežela dobiva lepe podpore za zboljšanje svinjakov, dasiravno je tam svinjereja veliko manjšega pomena kakor pri nas. Leta 1901 se je izdalo na Češkem za svinjake 596 K podpore, leta 1907 že 14.843 K in leta 1908 celih 28.070 K. Po tej meri naj bi se tudi pri nas delilo podpore za zboljšanje svinjakov in naj bi se vzelo za podlago odmeri število prasičev, ki jih pri nas redimo.

Ameriški novičar.

Prošnja. Velikrat so zgodi, da imamo ali na Ellis Islandu (Kastelgardnu) ali v „Naseljeniškem domu“ rojake, ki cele dneve in tedne presede v čakanju. Silno jim je dolg čas in prosijo berila. Toda naše zaloge so premajhne, izčrpale so se. Tudi sredstev v nakup še nimamo. Zato prosimo: vse slovenske liste v Ameriki in v starem kraju; vsa založništva knjig, brošur itd., v Ameriki in v starem kraju; vse posameznike; naj bi nam naklonili preostale iztise njih listov, knjig, brošuric, cirkularjev, molitvenih knjižic, ali kar je že poštenega berila, da bi mi mogli potem te revčke zalagati in jim z branjem krajšati dolg čas čakanja. To bo gotovo tudi dobra reklama za nje, ker vsi ti se bodo gotovo pozneje na liste naročili, s katerimi so se spoznali pri vstopu. Veliko dobro delo toraj stori, kdor nam more v tem kaj pomagati. Prepričani smo, da ima marsikateri založnik v starem kraju cele kupe dobrega berila, katerega bi se rad znebil. Prosimo vse slovenske liste po Ameriki in po domovini, naj ponatisnejo to prošnjo. Pošiljatvene stroške radi povrnemo. Pošljete naj se na naslov: Družba Sv. Rafaela 135 E. 2nd St. New York.

V Huntingtonu Ark. je delavca Josipa Kastelca velika skala pokopala pod seboj, da je čez tri ure umrl. Bil je doma od Trebnjega, kjer zapušta ženo in družino. Pokopal ga je nemški katoliški duhovnik.

V Salida Colo. so si ondotni Slovenci društva sv. Alojzija sozidali veliko dvorano za shode in zabave.

Moderno? Da se tudi naših rojakov v Ameriki poprijemlje novodobni duh, kaže dejstvo, da neki mož doma od Žužemberka objavlja v časnikih prošnjo, naj mu se naznani, ako kdo ve, kam je neki A. T. od Trebnega doma, odvedel njegovo ženo, ki je popustila tudi tri nedorastle otroke.

V Jolietu Ill. se je poročil Fran Živec doma od Novega mesta z Ano Košiček ki je Amerikanka, a slovanskega pokolenja, mati jej je Čehinja, oče pa Slovenec.

V Cleveland Oh. je prišel Franc Redenšek, doma iz Kompolja pri Boštanju na Dol. dne 11. maja. Na stanovanje se peje s tramvajem, a izstopivši se spodtakne, pade ter si zlomi palec leve roke. Vkljub zdravnikovi pomoči se mu zastupi kri, vsled česar je 23. maja umrl — na veliko žalost svojih domačih v stari domovini.

„Amerikanski Slovenec“ priobčuje v št. 27 od 11. junija protest slovenskih duhovnikov zoper pisavo „Glas Naroda“ o nameravanem prihodu mil. g. škofa ljubljanskega dr. Ant. Bon. Jegliča v Ameriko. Podpisanih je že zdaj 28 gg. župnikov, ki našemu škofu iskreno zakličejo: „Dobro došli med nami!“

Družba sv. Rafaela za slovenske izseljence v Ameriki — je koncem l. 1908 osnovana v New Yorku, kakor smo že poročali. V vedni dotiki stoji z družbo istega imena v Ljubljani. Njen namen je: vsestransko skrbeti za slovenske izseljence ter jih varovati vsake verske in gmotne škode. Skušnja namreč uči, da razni agentje naše rojake tako v stari kakor v novi domovini izkoriščajo. — Ud lahko postane vsak praktičen katoličan, kakor tudi vsa katoliška društva. Kakor znano, imajo naši rojaki na stotine podpornih društev, ki so zopet združena v Jednotah. Menda narstarejša je Kranjsko Slovenska Katoliška Jednota (= K. S. K. J.), osnovala se se pa tudi druge: kakor Jugoslovanska Katoliška Jednota (= J. S. K. J.) Narodna Jednota in druge. Vsa taka društva lahko postanejo tudi člani Družbe sv. Rafaela in dobê tudi svojega zastopnika v društvenem vodstvu. Družba sv. Rafaela tako res postane lahko vsem izseljencem skrbna mati. P. Kazimir Zakrajšek, Reda sv. Franciška je postal misijonar za avstrijske izseljence v New Yorku, kateri delokrog mu je poveril avst. general-konzulat. Da se pri tem zavzema posebno za svoje slovenske rojake, je pač umevno. Spisal jim je knjižico: „Tole vzemi in beri in spolnuj.“ Prav praktične nasvete daje vstopivšim na ameriška tla, o da bi jih le spolnovali. — Prevzel je tudi tajništvo za „slovensko družbo sv. Rafaela v N. Y.“ Kot tak je začel na svetlo dajati: „Ave Maria! slovenski nabožni list za jugoslovanske izseljence v Ameriki.“ Dozdaj so izšle 4 številke s prav mikavno vsebino. List je glasilo Rafaelove družbe. Iz njega bodo člani izvedeli o vsem društvenem gibanju. Poročilo o I. četrtletnem občnem zboru v mesecu aprilu podaja prav zanimivo sliko; začetek je težak, a daje najboljše nade. — Pokrovitelj družbe sv. Rafaela je postal mil. g. škof Jakob Trobec, ki je zdaj na obisku v stari domovini. — Ako primerjamo jako skrivnostno-zbadljivo pisanje nekega njujorškega lista z opisanim gornjim stremljenjem, moramo reči: Noben katoliški izseljenec ne bo več v dvomu, kam se mu je obrniti za svet. Primerno bi bilo, da se oni rojaki ki se kanijo izseliti, prej oglašajo tudi pri Družbi sv. Rafaela v Ljubljani, katera jih bode priporočala svoji posestrimi v New Yorku.

Raznoterosti.

* **Kobilice.** Na Ogrskem in na Krasu delajo kobilice silno veliko škodo in sicer v najbolj rodovitnem kraju goriškega Krasa. Vsi dosedanja poskusi jih vničiti, so se izjalovili. Honvedski ritmojster Fedor pl. Zubović je pa znašel sredstvo, od katerega upajo, da se bo mogel ta mrčes vspešno vničiti. Sestavo tega sredstva ima zdaj še kot tajno. Napravljeno oziroma izkuhan je iz nekega plevela, ki, kakor trdi, povsodi raste in naprava ne stane skoraj nič. Poskusi v njegovi in v navzočnosti članov državnega kulturnega sveta v kopenskem okraju so imeli sijajne uspehe. Poskusi se bodo nadaljevali v Štanjelu.

* **Na II. slovenski protialkoholni shod!** Rojaki! Slovenci! Alkohol (nezumno uživanje) je eden naših najhujših narodnih sovražnikov. On ugonablja leto za letom milijone in milijone s trdimi žulji pridobljenega narodnega premožja. Vsa prizadevanja, da bi gospodarsko dvignili naš narod ne morejo imeti pravega uspeha, ako se poprej vsaj deloma ne odpomore temu velikemu zlu, ki je v največ slučajih glavni vzrok revščine in gospodarskega propada med našim ljudstvom. Uničuje fizične sile našega ljudstva, dela telo manj odporno proti kalem boleznim, vpliva skrajno škodljivo zlasti tudi na mlado pokolenje in jemlje našemu ljudstvu moči, ki so mu tako potrebne v njegovem boju za obstanek. Alkohol zmanjšuje ali tudi uničuje duševne sile in zmožnosti, povzroča slaboumnost pri otrocih, pripravlja za blaznico. Alkohol ovira razvoj naše kulture, povzroča, da se gubi dragoceni čas, kviri značaje, uničuje premoženje. Boj zoper alkoholizem mora torej biti bistven del našega narodnega programa; boj zoper alkoholizem mora stati v vsakem programu našega narodnega obrambnega dela. V nedeljo, dne 4. julija se bo priredil v Ljubljani protialkoholni shod, kjer bomo pregledali uspehe našega dosedanjega delovanja, ter si začrtali pot za prihodnost. Vsi, katerim je na srcu kulturni in gospodarski razvoj našega naroda in njegova bodočnost, so na shod iskreno vabljeni. Tekom dneva se vrše zanimiva in vrlo aktualna predavanja, zvečer pa brez-

alkoholna veselica. Natančen program zborovanja in veselice pri naša „Zlata doba.“ Na delo torej za narodov blagor, na delo, da prisveti našemu narodu — zlata doba.

* **Drugo hrvatsko romanje v Lurd** — je osnoval poseben odbor na Reki pod predsedništvom presvetlih biskupov dr. Antona Mahničarja in dr. Jurija Cariča. Z Reke bo odhod dne 9. avgusta ob 3. uri popoldne po železnici čez Št. Peter (notranjski), Nabrežino, Kormin nepretrgoma do Milana. Potem se vozi proti Genovi in dalje ob italijansko-francozki Rivieri memo Nice v Marzelj na Francozkem. Od tu naravnost v Lurd, kamor se dospje 13. avgusta zjutraj. V Lurdu ostanejo romarji od 13. do 16. avgusta. Tega dne pop. ob 3. uri se vrnejo čez Tuluzo in 17. zvečer dospo v Turin. Tu in drugi dan v Milanu daljši odmor, potem v Padovo, slednjič v Benetke. Dne 21. avgusta pa z železnico proti Reki, kamor se vrnejo okrog 7. zvečer. Cena za vse potovanje s hrano, kočijami, omnibusi, vodniki in drugimi potrebočami za I. razred 460, II. razred 360, III. razred 260 K. Kdor se hoče vdeležiti romanja, naj se zglaš pri uredništvu časopisa: „Naša Gospa Lurdska“ (Oo. kapucini, Reka.) Upisovanje traja do 18. julija. Z oglasom se mora poslati 30 kron ter naznaniti razred, v katerem se kdo hoče voziti. — Ker Slovenci kmalo več ne osnujejo svojega skupnega romanja na ta milostipolni kraj, svetujemo onim, ki žele romati v Lurd, naj se pridružijo bratom Hrvatom, gotovo bo zanje dobro preskrbljeno. — Da bodo po vseh večjih mestih skupne službe Božje z nagovori, petjem itd., umeva se samo po sebi. — Pri tej priložnosti opozarjamo na krasno knjigo „Hrvat v Lurdu“, ki jo je povodom lanskega „hodočašča“ spisal znani, svoj čas po banu Hedervaryju preganjani župnik Jemerski, sedaj tudi narodni zastopnik v hrv. saboru. Knjiga je obširna in odičena s 66 slikami iz mest onega romanja. Vkljub obsežnosti in bogati opremi je cena le 4 K. Vsak potnik naj bi jo prej prečital. Naroča se z naslovom: I. Jemerski, Grubišnopolje, Hrvatska.

Smešnice.

(Brzovlak.) Ker vozi neke vlak skozi več vasi, so vporabljali otroci to priliko, da so se lahko vozili v šolo. Sprevodniki so pa bili clo tako prijazni, da so otrokom, kar gredoč namigavali za vstop ter seveda tudi vlak vstavljali. — Nekoč zopet vabi konduktar mimoidoče šolarje, naj vstopijo v vlak. Toda neki učenec se mu zahvali in se odreže: „Ne maramo se več voziti; gospod učitelj so nam to strogo prepovedali — ker smo vsikdar šolo zamudili; gremo rajši peš, da pridemo ob pravem času.“

(V šoli.) Katehet: „Kedaj je bilo preganjanje kristjanov najhujše?“ — Tonček ne ve, premišljuje in končno odgovori: „Gospod katehet, to je bilo gotovo takrat, ko sem bil bolan za kozami!“

(V cerkvi.) Anica: „Zakaj vendar ona gospa tako pokajšuje mej pridigo?“ — Katica: „E, kaj ne vidiš, da ima danes prvič nov klobuk na glavi?“

(Tri kuharice pa jeden zajec.) Soprog: „Ti, Ela, danes je pa zajec zares izvrstno pripravljen.“ — Soproga: „Kako pa tudi ne? Predzadnja kuharica mu je izslekla kožo, zadnja ga je djala v kvažo (paco) in nova ga je pa pražila.“

Loterijske številke.

TRST, 19. junija 5 51 78 20 33

Listnica uredništva:

G. dopisniku iz M. p.: Kakor vidite, je bil drugi dopis že stavljen. Priporočamo se za bodoče.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

Vlč. g. misijonar Judnič 20 K. Od igre 5 K 48 h. Iz Mirne Peči 2 K 80 h. Po g. dr Slane 15 K.

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: H. Kohn, J. Wenigraff, A. Karplus iz Dunaja; H. Ravenegg iz Smerega; J. Ableitinger iz Gradca; A. Depoli iz Kranja; J. Lovšin iz Ribnice; A. Dreise, J. Magiera s soprogo, N. Kovač, dr. Sajovic, Ž. Vernik, F. Šifrer, I. pl. Pöltz iz Ljubljane; M. Tollazi iz Logatca; L. Wolkenstein iz Budapešte.

Hotel Pošta: F. Piano iz Ljubljane; G. Engela iz Kočevja; J. Schick, F. Taussig iz Dunaja; M. Simšič iz Begunj; F. Bergant iz Vel. Loke. Jakše: Zelenka A. iz Dunaja; I. Seršen, A. Vider iz Ljubljane; D. Sefkovič iz Dragoševce.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu juniju.
V Dvoru in Št. Janžu (Dolenjsko) 28., Mirna peč 30.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	20	16	Leča	11	71
Rž	16	26	Bob	9	76
Koruza	14	31	Ajda	18	—
Oves	9	76	Proso	11	71
Ječmen	12	36	Soršca	15	60
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 9 za 40 vinarjev.		
Grah	11	71			

Nadučitelj Viljem Gebauer v Šmihelu pri Novem mestu naznanja v svojem, svojih bratov Karla in Adolfa, svojih sester Marije in Roze in drugih sorodnikov imenu prežalostno vest, da je njihova iskreno ljubljena mati, gospa

Jozefina Gebauer roj. Leander

danes dopoldne ob polu 11. uri previdena s sv. zakramenti za umirajoče v 82. letu svoje dobe mirno v Gospodu zaspala. Preblago ranjko priporočamo v molitev in v pobožen spomin.

Sveto zadušno opravilo bo v župni cerkvi v torek 22. junija ob 10. uri dopoldne in nato ob polu 11. uri pogreb na tukajšnje pokopališče.

ŠMIHEL pri Novem mestu, dne 20. junija 1909.

(144)

Prosi se tihega sožalja.

ZAHVALA.

Za mnogobrojne izraze srčnega sočutja o boleznih in smrti naše iskreno ljubljene matere, gospe

Jozefine Gebauer roj. Leander

kakor tudi za mnogobrojno častno spremstvo pri pogrebu nepozabne nam ranjke, izrekamo tem potom vsem p. n. gospodom in gospem udeležencem najiskrenejšo zahvalo, osobito se še zahvaljujemo domačima preč. gospodoma duhovnikoma, gospodoma usmiljenima bratoma, zavodu ubog. šol. sester D. N. D., častitim tovaršicam in tovarišem, županu in predsedniku krajnega šolskega sveta gosp. Josipu Zurnu iz Kandije, podžupanu in podpredsedniku krajnega šolskega sveta gosp. Ivanu Znanu iz Šmihela in vsem, ki so nas osebno ali pismeno tolažili za časa boleznih in smrti nenadomestne in nepozabne mamice in ji izkazali zadnjo čast. — Vsem: Bog plati!

ŠMIHEL pri Novem mestu, dne 26. junija 1909.

(145)

Žalujoči ostali.

Naznanilo.

Vsprejemanje novih učencev v I. razred novomeške gimnazije se bo vršilo ob poletnem terminu v sredo 7. julija od 2. do 6. ure popoldne. Pismeni izpiti bodo dne 8. julija od 8. do 10. ure dopoldne, ustmeni izpiti od 10. do 12. ure in popoldne od 2. do 4. ure.

(13-3-2)

C. kr. gimn. ravnateljstvo.

Krepkega dečka

sprejme pod ugodnimi pogoji v učenje mizarstva
Matko Malovič, mizar v Novem mestu.

(134-0-4)

Pristni malinovec

iz hribskih malin, jako okusen, ima v veliki množini

lekarna Jos. Bergmann,
Rudolfovo. (129-10-5)

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909
na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin
v stari Souvanovi hiši na Mestnem
trgu št. 22 v Ljubljani.

(50-43-17)

Prostovoljna dražba.

Potom prostovoljne sodne dražbe se bode prodajalo na lici
mesta v Št. Jerneju okraj Kostanjevica

dne 3. julija 1909

ob 9. uri dopoldne iz zapuščine pokojne gosp. Josipine Majzelj:

1. nova za letovišče posebno pripravna vila hišna št. 95 v
Št. Jerneju, ki ima 6 sob, 2 podzemne kleti in pritikline, s po-
polno sobno in kuhinjsko opremo, pripadajoči cvetličnjak in sa-
dovnjak, vzklicna cena 12.000 K;

2. hiša števil. 57 v Št. Jerneju z gospodarskim poslopjem
(hlev, šupa, skedenj, svinjaki) in vrt, vzklicna cena 5000 K;

3. 5 njiv in 1 travnik, vzklicna cena skupaj 1150 K.
Pred početkom dražbe ima založiti vsak ponudnik 10% vz-
klicne cene kot vadij, ostalo kupnino pa plačati do 15. julija 1909,
oboje na roke podpisanega.

Omenjene predmete izkaže vsak čas g. Anton Majzelj, po-
sestnik v Št. Jerneju h. št. 60, na dan dražbe pa podpisani.

Dražbeni pogoji, zemljeknjižni izvleček, posestni listi itd. so
na vpogled v c. k. notarski pisarni v Kostanjevici na dan dražbe
pa na lici mesta.

Rado Jereb,

(141-2-1)

notarski substitut kot sodni komisar.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69-0-13)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne,
ter obre- **4**¹/₂ na leto brez odbitka rentnega davka,
stuje po **2** katerega sama iz svojega plačuje.

Pristna istrska vina.

Zadružna istrska vinarna, r. z. z o. p. v
Buje, Istra, otvorila je v Gradu „Vinagorica“ pri
Trebjem svojo stalno zalogo.

V tej zalogi dobivajo se zajamčena pristna
črna, rdeča in rumena istrska vina, najboljše
kakovosti po izredno nizki ceni. — Manj kakor
56 litrov se ne oddaja. (142-0-1)

Natančneja pojasnila dobijo se istotam.

Hiša na prodaj.

V Hruševcu, deset minut od železniške postaje Straža, se
proda lepa hiša v dva konca s kletjo pod hišo in hlevom. Zraven
je tudi kozolec, njiva sedem mernikov posetje, sadni vrt in vod-
njak. Vse je tik hiše ter pri cesti. Približna cena je 4400 kron.
Več se izve pri Alojzu Kožijaž v Hruševcu, pošta Straža.

Mesnica in klavnica

ki se nahajate že veliko let v Žužemberku v
hiši števil. 28 se oddaste zaradi bolezni seda-
njega posestnika

takoj v najem.

Oboje je v prav dobrem stanu ter se vse natančno izve
ravno tam pri Josip Hrovat-u v Žužemberku. 143-3-1)

Naznanilo.

Ivan Sitar v zdravilišču Toplice na Dolenjskem,

naznanja sl. občinstvu, da bode kakor vsa leta nazaj vozil tujce
iz Straže-Toplice in nazaj na kolodvor po najnižjih cenah.

Cene vožnji so: „Omnibus“ za osebo 60 vin., kočija za
eno do dve osebi 3 K, kočija za dve do štiri osebe 4 K.

Vožnja v okolico pa po dogovoru.

Preskrbi tujcem stanovanja v zasebnih hišah, kakor tudi
v gostilnah brezplačno kdor se nanj obrne. Dotični gostje, ki bodo
pri njem stanovali, imajo vožnjo Straža-Toplice brezplačno.

Se uljudno priporoča

Ivan Sitar,

(128-4-3)

gostilničar in prevoznik tujcev.

Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKÉ LASE po naj-
višji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original
Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne
vporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskujen
za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-16)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za las in brade, prekaša vse dosedanje
iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi kom-
forti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegâm!

(54-20-9)

Dobi se povsod!